③

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PE3199

[6560]-45

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LC 0901 : CIVIL PROCEDURE CODE

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 80***

Instructions to the candidates:

1) *From Part-A, Answer any three questions. Each question carries 15 marks*
2) *From Part-B, Answer any two questions. Each question carries 10 marks*
3) *Answer Question No.10 as directed, Question 10 carries 15 marks in total*
4) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - A **[3×15=45]**

Q1) What is meant by Written Statement? Explain in brief the rules of defence considered while filing Written Statement.

Q2) Explain the 'Summons' and what are different modes of service of summons?

Q3) What is meant by Temporary Injunction? When Court can grant a Temporary Injunction?

Q4) Discuss the provisions relating to appeals. Explain how first Appeal differs from Second Appeal.

Q5) What is Legal Disability? State the protection provided under the limitation Act to person suffering from Legal Disability and its effects.

P.T.O.

CLWP012101 114.143.110.116 24/11/2025 09:30:15 static-116

PART - B

[2×10=20]

Q6) Explain in detail the provisions relating to "Arrest before Judgement" under Code of Civil Procedure, 1908.

Q7) Explain in detail rules relating to appearance of parties and consequences of non-appearance of parties.

Q8) State and Explain the provisions relating to 'Suits by or against the Government.'

Q9) Discuss in detail how Receiver is appointed? What are his rights and duties?

PART - C

Q10) Write Short notes (Attempt Any Three) **[3×5=15]**

a) Stay of Suit

b) Inherent powers of the Court.

c) Extension of period of limitation

d) Interpleader Suits.

e) Preliminary Decree.

CLWP012101 114.143.110.116 24/11/2025 09:30:15 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE3199

[6560]-45

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LC 0901 : CIVIL PROCEDURE CODE

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

CLWP013411 14.140.40.4 24/11/2025 09:25:52 14

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :-

1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.

2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.

3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हे 15 गुणांसाठी आहे.

4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

भाग-अ [3×15=45]

प्र.1) "कैफियत" म्हणजे काय? कैफियत दाखल करताना बचावाचे नियम कोणते आहेत ते स्पष्ट करा.

प्र.2) "समन्स" म्हणजे काय? समन्स तामिल करणे बाबत वेगवेगळ्या प्रक्रियेचे विवरण स्पष्ट करा.

प्र.3) "तात्पुरता मनाई हुकूम" म्हणजे काय? मा. न्यायालय कोणत्या परिस्थितीमध्ये तात्पुरता मनाई हुकूम चा आदेश पारीत करते ते स्पष्ट करा.

प्र.4) अपिल म्हणजे काय? प्रथम अपिल द्वितीय अपिल पेक्षा वेगळी कशी यावर चर्चा करा.

प्र.5) "कायदेशीर अक्षमता" म्हणजे काय? मुदतीच्या कायद्यान्वये कायदेशीर अक्षमता असणाऱ्या व्यक्तिचे हक्काचे कशाप्रकारे संरक्षण केले जाते त्या संबंधी तरतुदी व परिणाम स्पष्ट करा.

CLWP013411 14.140.40.4 24/11/2025 09:25:52 14

CLWP013411 14.140.40.4 24/11/2025 09:25:52 14

भाग–ब [2×10=20]

प्र.6) निकालपूर्व अटकेबाबत असलेल्या दिवाणी व्यवहार संहितेमधील तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.7) मा. दिवाणी न्यायालयामध्ये पार्टीजच्या उपस्थितीबाबत कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा व तसेच पार्टी उपस्थित न राहिल्यास काय परिणाम होतील ते स्पष्ट करा.

प्र.8) सरकार तर्फे व सरकार विरोधामधील दिवाणी दाव्या संदर्भातील कायदेशीर नियम स्पष्ट करा.

प्र.9) रिसिव्हरची नियुक्ती कशी केली जाते याबद्दल तपशीलवर चर्चा करा. तसेच रिसिव्हरचे अधिकार व कर्तव्ये काय आहेत? ते स्पष्ट करा.

भाग–क

प्र.10) कोणतेही तीन संक्षिप्तात लिहा. [3×5=15]

अ) दाव्यास स्थगिती

ब) न्यायालयाचे उपजत अधिकार

क) मुदत कालावधीमध्ये वाढ

ड) आंतरवाद दावा

इ) प्राथमिक हुकूमनामा

CLWP013411 14.140.40.14 24/11/2025 09:25:52 14

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-3200

[Total No. of Pages : 4

[6560]-46

B.A. LL.B.

(Fifth Year of Five Year Law Course)

LC 0902 : INTERPRETATION OF STATUTES

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Each Question in Part A is for 15 Marks. Answer any three questions from Part A.*
2) *Each Question in Part B is for 10 Marks. Answer any two questions from Part B.*
3) *Answer question No. 10 from Part C as directed. The question No. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

Q1) Explain the Golden Rule of Interpretation with the help of apt illustrations and relevant case laws.

Q2) What do you mean by Internal Aids to Construction? Discuss Preamble Definition, Sections, and Heading as Internal Aids to Construction.

Q3) Discuss Parliamentary history, Historical facts and surrounding circumstances as External Aids to Construction.

Q4) Elucidate on the interpretation of Statutes Affecting Jurisdiction of Courts.

Q5) Write a detailed note on the Rules of interpretation of Constitutional documents.

PART - B

[2 × 10 = 20]

Q6) Explain with the help of suitable examples the Rule of last antecedent & Non-obstante clause.

Q7) Discuss the rules of Construction of Taxing Statutes.

Q8) Explain the Commencement and Operation of Statutes

Q9) Give an overview of important provisions of the General Clauses Act, 1897.

P.T.O.

PART - C

Q10) **Write Short Notes on any three of the following.** **[3 × 5 = 15]**

a) Statute to be construed to make it effective and workable

b) Rule of *ejusdem generis.*

c) Mandatory and directory provisions

d) *Contemporanea exposition.*

e) Object of Interpretation

◆ ◆ ◆

CLWP012101 114.143.110.116 26/11/2025 09:29:57 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE-3200

[6560]-46
B.A. LL.B.
(Fifth Year of Five Year Law Course)
LC 0902 : INTERPRETATION OF STATUTES
(2017 Pattern) (Semester - IX)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 80*

सूचना : 1) *भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे. भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.*

2) *भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे. भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.*

3) *भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.*

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

प्रश्न 1) योग्य उदाहरणे आणि संबंधित न्यायालयीन निकालांसह कायद्यांचा अन्वयार्थ लावण्यासाठीचा सुवर्ण नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कायद्यांचा अन्वयार्थ लावण्याच्या दृष्टीने अंतर्गत सहाय्यक म्हणजे काय? कायद्यांचा अन्वयार्थ लावण्याच्या दृष्टीने अंतर्गत सहाय्यक - प्रस्तावना, व्याख्या, विभाग आणि शीर्षक यावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) कायद्यांचा अन्वयार्थ लावण्याच्या दृष्टीने बाह्य सहाय्यक म्हणून संसदीय इतिहास, ऐतिहासिक तथ्ये आणि आजूबाजूच्या परिस्थिती यावर चर्चा करा.

प्रश्न 4) न्यायालयांच्या अधिकारक्षेत्रावर परिणाम करणाऱ्या कायद्यांच्या अर्थ लावण्यावर स्पष्टीकरण द्या.

प्रश्न 5) संविधानिक / घटनात्मक कागदपत्रांच्या अर्थ लावण्याच्या नियमांवर सविस्तर टीप लिहा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

प्रश्न 6) योग्य उदाहरणांच्या मदतीने शेवटचा पूर्ववर्ती नियम आणि अडथळा नाही असे कलम/खंड (नॉन ऑब्स्टंट क्लॉज) स्पष्ट करा.

प्रश्न 7) कर आकारणी कायद्यांचा अन्वयार्थ लावण्यासाठीची नियमांची चर्चा करा.

प्रश्न 8) कायद्यांची सुरुवात आणि अंमलबजावणी स्पष्ट करा.

प्रश्न 9) सर्वसाधारण वाक्खंड अधिनियम, 1897च्या महत्त्वाच्या तरतुदींचा आढावा द्या.

भाग – क

प्रश्न 10) खालील पैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. [3 × 5 = 15]

अ) कायदा प्रभावी आणि व्यवहार्य बनवण्यासाठी त्याचा अर्थ लावावा.

ब) सामान्यीकरणाचा नियम / एजुस्डेम जेनेरिस *(Ejusdem generis)*

क) अनिवार्य आणि निर्देशिका तरतुदी

ड) समकालीन स्पष्टीकरण

इ) अन्वयार्थ लावण्याचा उद्देश.

◆ ◆ ◆

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2018

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

[6560]-47

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LC 0903 : ENVIRONMENTAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
2) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
3) *Answer question No.10 from Part C as directed. The question No.10 is for 15 marks.*

CEGP012101 114.143.110.116 26/11/2025 09:21:21 static-116

PART - A [3×15=45]

Q1) Discuss the history of environment protection in India from ancient times until the British Period.

Q2) The right to life includes the right to a clean and healthy environment. Discuss the above statement with reference to relevant provisions and case laws.

Q3) Discuss the efforts made for protection of ozone layer through the Vienna Convention for Protection of Ozone Layer, 1985 and their impact.

Q4) Explain how the forests in India are protected through various laws and policies related to forests.

Q5) Discuss the role, function, and powers of the National Green Tribunal in the protection of the environment.

P.T.O.

3

PART - B

[2×10=20]

Q6) Discuss the distribution of legislative powers between the Parliament and the State legislatures with respect to enactment of laws for protection of the environment.

Q7) What is Climate Change? Discuss the impact of United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) on the prevention and control of climate change.

Q8) Discuss the importance and procedure of Environmental Impact Assessment in India, with reference to relevant provisions.

Q9) Discuss the laws related to protection of Wildlife in India.

PART - C

Q10) Write Short Notes on (any three) **[3×5=15]**

a) Extended Producer Responsibility

b) Hazardous Waste Management

c) Stockholm Declaration

d) Polluters Pay Principle

e) Strict and Absolute Liability

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 114.143.10.116 28/11/2025 09:21:21 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2018

[6560]-47

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Course)

LC 0903 : ENVIRONMENTAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :-
1) भाग–अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
2) भाग–ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
3) भाग–क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.

CLWP014311 43.227.21.98 28/11/2025 09:13:22 mx3

भाग - अ [3×15=45]

प्र.1) भारतातील पर्यावरण रक्षणाची प्राचीन काळापासून ते ब्रिटिश कालखंडापर्यंतच्या इतिहासाची चर्चा करा.

प्र.2) 'जगण्याच्या अधिकारात स्वच्छ आणि निरोगी पर्यावरणाचा अधिकार समाविष्ट आहे'. कायदेशीर तरतुदी आणि न्यायालयीन निर्णयांच्या सहाय्याने वरील विधानाची चर्चा करा.

प्र.3) व्हिएन्ना कन्व्हेन्शन फॉर प्रोटेक्शन ऑफ ओझोन लेअर, 1985 च्या माध्यमातून ओझोन थराच्या संरक्षणासाठी करण्यात आलेले प्रयत्न आणि त्यांचे परिणाम यांची चर्चा करा.

प्र.4) भारतातील जंगलांचे संरक्षण जंगलांशी संबंधित विविध कायदे व धोरणांद्वारे कसे केले जाते हे समजावून सांगा.

प्र.5) पर्यावरण रक्षणात राष्ट्रीय हरित प्राधिकरण भूमिका, कार्य आणि अधिकार यांची चर्चा करा.

3

भाग–ब [2×10=20]

प्र.6) पर्यावरण रक्षणासाठी कायदे करण्यासंदर्भात संसद् वे राज्य विधिमंडळांमध्ये कायदे विषयक अधिकारांच्या वाटपाबाबत चर्चा करा.

प्र.7) हवामान बदल म्हणजे काय? हवामान बदलाच्या प्रतिबंध आणि नियंत्रणावर संयुक्त राष्ट्रांचा हवामान बदलावरील रूपरेषा करार (यूनायटेड नेशन फ्रेमवर्क कन्व्हेन्शन ऑन क्लायमेट चेंज) याच्या प्रभावावर चर्चा करा.

प्र.8) भारतातील पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (Environmental Impact Assessment) चे महत्त्व आणि कार्यपद्धती यावर चर्चा करा.

प्र.9) भारतातील वन्यजीव संरक्षणाशी संबंधित कायद्यांची चर्चा करा.

भाग–क

प्र.10) कोणत्याही तीनवर संक्षिप्त टिपणे लिहा. [3×5=15]

अ) विस्तारित निर्मात्याची जबाबदारी (Extended Producer Responsibility)

ब) धोकादायक कचरा व्यवस्थापन

क) स्टॉकहोम घोषणापत्र

ड) प्रदूषकाने भरपाई देण्याचा सिद्धांत

इ) कठोर आणि निरपेक्ष दायित्व (Strict and Absolute Liability)

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP014311 43.227.21.98 28/11/2025 09:13:22 mx3

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2019

[Total No. of Pages : 4

[6560]-48
B.A. LL.B.
(Fifth Year of Five Years Law Course)
PRACTICAL TRAINING (Paper - III)
LP 0904 : Drafting, Pleading and Conveyance
(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
2) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
3) *Answer question No. 10 from Part C as directed. The question No. 10 is for 15 marks.*
4) *Figure to the right indicate full marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

Q1) Draft an Appeal against the judgement passed by the family court, Pune refusing to grant Divorce on behalf of Husband, Mr. HBD.

Q2) Draft a reply on behalf of M/S XYZ, for the complaint filed against it in District Consumer Redressal Forum for sale of Television alleging to be defective by Mr. ABC.

Q3) Draft a written statement in a suit for declaration of share and partition of ancestral property of a Hindu Joint Family.

Q4) Draft a partnership Deed on behalf of three friends intending to commence business as Promoter, Builder and Contractor.

Q5) Draft a writ petition U/A 21 in High Court of Judicature Bombay at Mumbai against coecessive sound pollution in Public Festivities.

PART - B

[2 × 10 = 20]

Q6) Draft a suit for Declaration of share and partition of Hindu Joint Family Property.

Q7) Draft an Application for maintenance on behalf of wife Mrs. ABC for herself and her children in Family Court.

P.T.O.

3

Q8) Draft a Deed for simple mortgage of Flat, on behalf of Januday Finance Company for loan taken for business expansion by Mr. XYZ.

Q9) Draft an application for Anticipatory Bail on behalf of Mr. 'T' against whom FIR is filed for theft of Jewellery.

PART - C

Q10) **Write a Short Note on (any three).** **[3 × 5 = 15]**

a) Will

b) Affidavit

c) Notice U/S 80 of civil procedure code

d) Acknowledgement

e) Indemnity Bond

◆ ◆ ◆

Total No. of Questions : 10]

NOV 2025

PE-2019

[6560]-48

B.A. LL.B.

(Fifth Year of Five Years Law Course)

प्रॅक्टिकल ट्रेनिंग (पेपर - III)

LP 0904 : ड्राफ्टिंग, प्लीडिंग आणि कन्व्हेयन्स

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 80*

सूचना :
1) *भाग अ मधून कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.*
2) *भाग ब मधून कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.*
3) *निर्देशानुसार प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या, प्रश्न 10 साठी एकूण गुण 15 आहेत.*
4) *उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.*

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

प्रश्न 1) कौटुंबिक न्यायलय, पुणे यांनी पासपोर्ट देण्यास नकार देऊन दिलेल्या निकालविरुद्ध अपीलाचा मसुदा, पती श्री. HBD च्या वतीने तयार करा.

प्रश्न 2) श्री. ABC द्वारे टेलिव्हिजन सदोष असल्याचा आरोप करून जिल्हा ग्राहक तक्रार मंचात त्यांच्याविरूद्ध दाखल केलेल्या तक्रारीसाठी मेसर्स XYZ च्या वतीने उत्तर तयार करा.

प्रश्न 3) हिंदू संयुक्त कुटुंबाच्या वडिलोपार्जित मालमत्तेच्या वाटा आणि विभाजनाच्या घोषणे साठीच्या दाव्यात लेखी जबाबाचा मसुदा तयार करा.

प्रश्न 4) प्रवर्तक, बिल्डर आणि कंत्राटदार याचा व्यवसाय सुरु करू इच्छिणाऱ्या तीन मित्रांच्या वतीने भागीदारी कराराचा मसुहा तयार करा.

प्रश्न 5) सार्वजनिक उत्सवांमध्ये होणाऱ्या अत्याधिक ध्वनिप्रदूषणाविरुद्ध मुंबई येथील उच्च न्यायलयात रिट याचिका भारतीय संविधानच्या अनुच्छेद 21 अंतर्गत मसुदा तयार करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

प्रश्न 6) हिंदू संयुक्त कुटूंब मालमत्तेच्या वाटा आणि विभाजनाच्या घोषणेसाठी मसूदा तयार करा.

प्रश्न 7) कौटुंबिक न्यायलयात पत्नी, श्रीमती, 'एबीसी' यांच्या वतीने स्वत:साठी आणि तिच्या मुलांसाठी भरणपोषणासाठी अर्जाचा मसुदा तयार करा.

P.T.O.

3

प्रश्न 8) श्री XYZ द्वारे व्यवसाय विस्तारासाठी घेतलेल्या कर्जासाठी जनउदय वित्तसाहाय्यक संस्थाच्या वतीने फ्लॅटच्या साध्या गहाण प्रत्राचा करार मसुदा तयार करा.

प्रश्न 9) श्री. 'टी' यांच्या वतीने अटकपूर्व जामिनासाठी अर्जाचा मसुदा तयार करा. ज्याच्यां विरोधात दागिन्यांच्या चोरीचा एफआयआर दाखल आहे.

भाग – क

[3 × 5 = 15]

प्रश्न 10) कोणत्याही तीन चे मसुदे लिहा.

अ) इच्छापत्र

ब) प्रतिज्ञा पत्र

क) CPC च्या U/S 80 अनुसार नोटिस

ड) पोच पावती

इ) नुकसान भरपाई बंधपत्र

◆ ◆ ◆

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2020

[Total No. of Pages : 4

[6560]-49

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO-0905 : (A) LAW ON EDUCATION

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
2) *Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
3) *Answer any three questions from part C. Each question in part C is for 5 marks.*

CLWP011961 61.2.229.148 08/12/2025 09:35:13

PART - A [3×15=45]

Q1) Discuss in detail the provisions relating to Free and Compulsory education for children.

Q2) Explain in detail Governmental Control over the Universities and Educational Institutions.

Q3) Discuss the salient features of the Maharashtra Public Universities Act, 2016.

Q4) Examine the definition of 'Ragging' and state the object of Anti Ragging Law applicable to higher educational institutions.

Q5) Explain the procedure of Investigation and taking Disciplinary Action under the Maharashtra Prevention of Malpractices in Examination Act, 1982.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) State the scope and object of the Right to Free and compulsory Education Act 2009.

Q7) Discuss the provisions of the National Commission for Minority Educational Institutions.

Q8) Explain the various Authorities of Government of Maharashtra in Higher Education with their powers and roles.

Q9) Explain in detail Central universities, State Universities, Private Universities, and Deemed University.

PART - C

Q10) Write a short notes on (Any three): **[3×5=15]**

a) Powers, functions and role of authorities of Maharashtra Government in Higher Education.

b) University Ordinances relating to unfair means or lapses.

c) Minority Educational Institutions.

d) Grievances of Teachers & Employees under The Maharashtra Public Universities Act, 2016.

e) UGC Regulations on ragging prohibition in Higher Educational Institution.

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP01961 61.2.229.148 08/12/2025 09:35:13

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2020

[6560]-49

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO-0905 : (A) LAW ON EDUCATION

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) भाग–अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.

2) भाग–ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.

3) भाग–क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:30:14

भाग–अ [3×15=45]

प्र.1) मुलांसाठी मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाशी संबंधित तरतुदींची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.2) विद्यापीठे आणि शैक्षणिक संस्थांवर सरकारचे नियंत्रण कसे असते? तपशीलवार सांगा.

प्र.3) महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ कायदा, 2016 च्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्र.4) 'रॅगिंग' च्या व्याख्येचे परीक्षण करा आणि उच्च शैक्षणिक संस्थांना लागू होणाऱ्या रॅगिंग विरोधी कायद्याचा उद्देश सांगा.

प्र.5) महाराष्ट्र परीक्षेतील गैरव्यवहार प्रतिबंधक कायदा, 1982 अंतर्गत तपासाची आणि शिस्तभंगाची कारवाई करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:30:14

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:30:14

भाग–ब [2×10=20]

प्र.6) मोफत आणि सक्तिच्या शिक्षणाचा अधिकार कायदा, 2009 ची व्याप्ती आणि उद्दिष्टे सांगा.

प्र.7) अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांसाठी राष्ट्रीय आयोगाच्या तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.8) उच्च शिक्षणातील महाराष्ट्र सरकारच्या विविध प्राधिकरणांचे अधिकार आणि भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.9) केंद्रिय विद्यापीठे, राज्य विद्यापीठे, खाजगी विद्यापीठे आणि (डीम्ड) अभिमत विद्यापीठे यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:30:14

भाग–क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [3×5=15]

अ) उच्च शिक्षणातील महाराष्ट्र शासनाच्या अधिकाऱ्यांचे अधिकार, कार्ये आणि भूमिका

ब) अनुचित प्रकार किंवा त्रुटींशी संबंधित विद्यापीठ अध्यादेश

क) अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था

ड) महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ कायदा, 2016 अंतर्गत शिक्षक आणि कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारी.

इ) उच्च शैक्षणिक संस्थेतील रॅगिंग प्रतिबंधावरील UGC नियमन

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:30:14

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2021

[Total No. of Pages : 4

[6560]-50

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO-0906 : (B) PRINCIPLES OF TAXATION LAW

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answers any three questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.*
2) *Answers any two questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.*
3) *Answers question No.10 from part 'C' as directed. Question No. 10 is for 15 marks.*

PART - A [3×15=45]

Q1) Explain the scope and objective of the Act and type of tax law in detail.

Q2) What incomes are chargeable under the head "Profits and gains of Business and Profession"?

Q3) Define the term 'Salary' as given u/s 17(1) of the Income Tax Act.

Q4) Discuss the power and functions of the Income Tax Authorities under Income Tax Act, 1961.

Q5) What is Capital Gain? State its types.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Discuss the scope of the 'Income from Other Sources'. State the deductions allowable.

Q7) Discuss the Income Tax Act provisions relating to advance payment of Income Tax.

Q8) Write a detail note on earlier tax structure and GST tax structure.

Q9) Explain the provisions relating to Levy and collection of taxes under IGST.

PART - C

Q10) Write short notes on any three. **[3×5=15]**

a) TDS

b) GST Council.

c) Zero-rated Supply

d) Time and value of supply

e) Tax Planning

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 114.143.110.117 08/12/2025 09:32:14 static-117

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2021

[6560]-50

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)
LO-0906 : (B) PRINCIPLES OF TAXATION LAW
(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 80*

सूचना :–
1) भाग–अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
2) भाग–ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
3) भाग–क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.

भाग–अ [3×15=45]

प्र.1) कायद्याची व्याप्ती आणि उद्दिष्टे आणि कर कायद्याचा प्रकार तपशीलवार सांगा.

प्र.2) "व्यवसाय आणि व्यवसायातील नफा आणि नफा" या शीर्षकाखाली कोणते उत्पन्न आकारले जाते?

प्र.3) आयकर कायद्याच्या 17(1) नुसार 'पगार' या शब्दाची व्याख्या करा.

प्र.4) आयकर कायदा, 1961 अंतर्गत प्राप्तिकर प्राधिकरणांची शक्ती आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

प्र.5) कॅपिटल गेन म्हणजे काय? त्याचे प्रकार सांगा.

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:37:21

भाग–ब [2×10=20]

प्र.*6)* 'इतर स्त्रोतांकडून मिळणारे उत्पन्न' च्या व्याप्तीची चर्चा करा. अनुमत वजावट सांगा.

प्र.*7)* प्राप्तिकराच्या आगाऊ देयकाशी संबंधित आयकर कायद्यातील तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.*8)* पूर्वीची कर रचना आणि GST कर रचना यावर तपशीलवार टिप लिहा.

प्र.*9)* IGST अंतर्गत कर आकारणी आणि संकलनाशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

भाग–क

प्र.*10)*कोणत्याही तीनवर टिप लिहा. [3×5=15]

अ) TDS

ब) जीएसटी परिषद

क) शून्य–रेटेड पुरवठा

ड) पुरवठ्याची वेळ आणि मूल्य

इ) कर नियोजन

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP014971 157.66.105.238 08/12/2025 09:37:21

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2022

[Total No. of Pages : 4

[6560]-51

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO - 0907 : (C) LAW OF FORENSIC SCIENCE

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any Three questions from part-A. Each question carries 15 marks.*
2) *Answer any Two questions from part-B. Each question carries 10 marks.*
3) *Answer question No. 10 as directed. Question No 10 is for 15 marks.*

PART - A [3×15=45]

Q1) Discuss the role of Forensic Experts and Relevancy of their opinion in Criminal Trial.

Q2) Discuss the concept of Right to Privacy and Right against Self Incrimination - with leading cases.

Q3) Describe the procedure of Autopsy in detail under Forensic Science.

Q4) What is cyber forensics? Explain the role and importance of cyber forensics in criminal investigation.

Q5) Explain Polygraph Test, its application and utility along with Legal and Constitutional Status in India.

P.T.O.

3/3

PART - B

[2×10=20]

Q6) Discuss the various Modern Techniques for Collection of Evidences and its Role in Forensic Science.

Q7) What is Fingerprint Forensics? Discuss the role of Finger Print Forensic in Criminal Investigation.

Q8) Explain Scientific Theory behind narcoanalysis, precautions before conducting the tests, Its Importance in Criminal investigation.

Q9) Discuss the relevancy of question documents under Forensic Investigation.

PART - C

Q10) Write a note on any THREE [3×5=15]

a) Record of evidence.

b) Forensic Anthropologist.

c) Forensic Detection Dogs.

d) Types of Crimes.

e) Lie detection technique.

CLWP012101 114.143.110.117 08/12/2025 09:32:45 static-117

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2022

[6560]-51

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO - 0907 : (C) LAW OF FORENSIC SCIENCE

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :-
1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन टिपाची उत्तरे द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.

भाग-अ [3×15=45]

प्र.1) फौजदारी खटल्यातील न्यायवैद्यक तज्ञांची भूमिका आणि त्यांच्या मताची प्रासंगिकता यावर चर्चा करा.

प्र.2) वैयक्तिक गोपनीयतेचा अधिकार आणि आत्मदोषारोपण विरोधी अधिकार या संकल्पनेची चर्चा - प्रमुख न्यायालयीन निवाड्यांच्या आधारे करा.

प्र.3) न्यायवैद्यक शास्त्राच्या अंतर्गत शवविच्छेदन प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4) सायबर फॉरेन्सिक म्हणजे काय? गुन्हेगारी तपासात सायबर फॉरेन्सिकची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5) भारतातील कायदेशीर आणि घटनात्मक स्थितीसह पॉलीग्राफ चाचणी, तिचा वापर आणि उपयुक्तता स्पष्ट करा.

CLWP010321 210.16.94.2 08/12/2025 09:39:16 in-pnq-static-2-94-16-210

भाग–ब

[2×10=20]

प्र.6) पुरावे गोळा करण्यासाठी विविध आधुनिक तंत्रे आणि न्यायवैद्यक शास्त्रा मधील त्यांची भूमिका यावर चर्चा करा.

प्र.7) फिंगरप्रिंट फॉरेन्सिक म्हणजे काय? फौजदारी तपासात फिंगर प्रिंट फॉरेन्सिकच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.8) नार्को विश्लेषणामागील वैज्ञानिक सिद्धांत, चाचण्या घेण्यापूर्वी घ्यावयाची खबरदारी, गुन्हेगारी तपासात त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.9) न्यायवैद्यकीय तपासा अंतर्गत प्रश्नांकीत दस्तऐवजांच्या समर्पकतेची चर्चा करा.

भाग–क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीप लिहा : [3×5=15]

अ) पुराव्याची नोंद

ब) न्यायवैद्यकीय मानववंशशास्त्रज्ञ

क) न्यायवैद्यकीय शोध श्वान

ड) गुन्ह्यांचे प्रकार

इ) खोटे शोधण्याची पद्धती

CLWP010321 210.16.94.2 08/12/2025 09:39:16 in-pnq-static-2-94-16-210

Total No. of Questions : 10]

PE2023

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

[6560]-52

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO 0908 : (D) LAND LAWS - I

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
2) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
3) *Answer question No.10 from Part C as directed. The question No.10 is for 15 marks.*

PART - A [3×15=45]

Q1) Discuss in detail Duties, Liabilities, Responsibilities and Disabilities of a Promoter under The Maharashtra Ownership Flats Act, 1963.

Q2) Discuss the Establishment, Composition, Powers & Application for settlement of disputes to Real Estate Appellate Tribunal under the Real Estate (Regulation and Development) Act, 2016.

Q3) What is Development Plan? Discuss its contents and implementation of Development Plan under The Maharashtra Regional and Town Planning Act, 1966.

Q4) Define Standard Rent and Permitted Increase. When court can fix the Standard Rent under Maharashtra Rent Control Act, 1999.

Q5) Discuss in detail Rights, Duties, Liabilities and Disabilities of an Apartment owner, Tenants and User under The Maharashtra Apartment Ownership Act, 1970.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) What are the objectives of RERA, 2016?

Q7) What are the Contents of Declaration under The Maharashtra Apartment Ownership Act, 1970?

Q8) What are the Rights & liabilities of a flat-taker under the Maharashtra Ownership Flats Act, 1963?

Q9) "No ejectment ordinarily to be made if tenant pays or is ready and willing to pay standard rent and permitted increases" Explain.

PART - C

Q10) Write short notes on any three. [3×5=15]

a) Publication on web-site.

b) Landlord's Duty to Keep the Premises in Good repair.

c) Restrictions on development of land.

d) Permanent Structure.

e) Offences by Promoter under The Maharashtra Ownership Flats Act, 1963.

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2023

[6560]-52

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO 0908 : (D) LAND LAWS - I

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.

2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.

3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.

CLWP014311 43.227.21.98 08/12/2025 09:30:40 IBX3

भाग-अ [3×15=45]

प्र.1) महाराष्ट्र ओनरशिप फ्लॅट्स कायदा, 1963 अंतर्गत प्रवर्तकाची कर्तव्ये, दायित्वे, जबाबदाऱ्या आणि अक्षमता याविषयी तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.2) रिअल इस्टेट (नियमन आणि विकास) कायदा, 2016 अंतर्गत रिअल इस्टेट अपिलेट ट्रिब्युनलकडे विवादांचे निराकरण करण्यासाठी स्थापना, रचना, अधिकार आणि अर्ज यावर चर्चा करा.

प्र.3) विकास योजना म्हणजे काय? महाराष्ट्र प्रादेशिक आणि नगररचना अधिनियम, 1966 अंतर्गत विकास आराखड्याच्या विषयांची आणि अंमलबजावणीची चर्चा करा.

प्र.4) मानक भाडे आणि परवानगी वाढीची व्याख्या करा. जेंव्हा न्यायालय महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण कायदा, 1999 अंतर्गत मानक भाडे निश्चित करू शकते.

प्र.5) महाराष्ट्र अपार्टमेंट मालकी कायदा, 1970 अंतर्गत अपार्टमेंट मालक, भाडेकरू आणि वापरकर्त्यांचे हक्क, कर्तव्ये, दायित्वे आणि अक्षमता याबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.

[2×10=20]

भाग–ब

प्र.6) रिअल इस्टेट (नियमन आणि विकास) कायदा, 2016 ची उद्दिष्टे काय आहेत?

प्र.7) महाराष्ट्र अपार्टमेंट ओनरशिप ॲक्ट, 1970 अंतर्गत घोषणापत्रातील सामग्री काय आहे?

प्र.8) महाराष्ट्र ओनरशिप फ्लॅट्स ॲक्ट, 1963 अंतर्गत फ्लॅट घेणाऱ्याचे हक्क आणि दायित्वे काय आहेत?

प्र.9) "भाडेकरू पैसे देत असल्यास किंवा पैसे देण्यास तयार असल्यास सामान्यत: बाहेर काढले जाणार नाही मानक भाडे आणि परवानगी दिलेली वाढ" स्पष्ट करा.

भाग–क

[3×5=15]

प्र.10) कोणत्याही तीनवर लहान नोट्स लिहा.

अ) वेबसाईटवर प्रकाशन

ब) जागा चांगल्या दुरूस्तीत ठेवणे जमीनमालकाचे कर्तव्य

क) जमिनीच्या विकासावर निर्बंध

ड) कायमस्वरूपी रचना

इ) महाराष्ट्र ओनरशिप फ्लॅट्स कायदा, 1963 अंतर्गत प्रवर्तकाने केलेले गुन्हे

CL WP014311
43.227.21.98 08/12/2025 09:30:40 mX3

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2024

[Total No. of Pages : 4

[6560]-53

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO - 0909 : (E) INTERNATIONAL LAW ON AIR, SPACE AND SEA

(2017 Pattern) (Semester - IX)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 80*

Instructions to the candidates:

1) *Part A, Part B and Part C are compulsory.*
2) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
3) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
4) *Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

CLWP011121 117.196.211.1 08/12/2025 09:31:07 static

PART - A **[3×15=45]**

Q1) Define Air Law. Explain the nature, scope and sources of Air Law.

Q2) Explain in detail the organizational structure and functions of the organs of the International Civil Aviation Organization.

Q3) Explain in detail the development of domestic Air Laws and rules in India.

Q4) Discuss in detail the fundamental principles of Space Law.

Q5) Explain the various maritime zones under the Law of Sea.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Write a note on contribution of the Paris Convention of 1919.

Q7) Explain the salient features of the Moon Treaty, 1979.

Q8) Explain the role of Indian Space Research Organization.

Q9) Write a note on measures taken by the international community to demilitarize the outer space.

PART - C

Q10) Write short notes on any three: **[3×5=15]**

a) The Havana Convention, 1928.

b) Department of Space.

c) Inventions in Outer Space.

d) The Partial Test Ban Treaty.

e) Object of Law of Sea.

CLWP011121 117.196.211.1 08/12/2025 09:31:07 static

Total No. of Questions : 10]

NOV 2025

PE2024

[6560]-53

Fifth Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LO - 0909 : (E) INTERNATIONAL LAW ON AIR, SPACE AND SEA

(2017 Pattern) (Semester - IX)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 80

सूचना :-

1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.

2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.

3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन लघु प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

CLWP013411 152.58.13.146 08/12/2025 09:35:28
CLWP013411 152.58.13.146 08/12/2025 09:35:28
CLWP013411 152.58.13.146 08/12/2025 09:35:28

भाग-अ [3×15=45]

प्र.1) हवाई कायद्याची व्याख्या करा. हवाई कायद्याचे स्वरूप, व्याप्ती आणि स्रोत स्पष्ट करा.

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय नागरी विमान वाहतूक संघटनेच्या घटकांची संघटनात्मक रचना आणि कार्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.3) भारतातील देशांतर्गत वायुयान कायदे आणि नियमांच्या विकासाचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.4) अंतराळ कायद्याच्या मूलभूत तत्त्वांची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.5) समुद्राच्या कायद्यानुसार विविध सागरी क्षेत्रे स्पष्ट करा.

भाग-ब

[2×10=20]

प्र.6) 1919 च्या पॅरिस अधिवेशनातील योगदानावर एक टीप लिहा.

प्र.7) चंद्र करार, 1979 ची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.8) भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.9) आंतरराष्ट्रीय समुदायाने बाह्य अवकाशाचे निशस्त्रीकरण करण्यासाठी घेतलेल्या उपायांवर एक टीप लिहा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही तीनवर टीप लिहा : [3×5=15]

अ) हवाना अधिवेशन, 1928

ब) अंतराळ विभाग

क) बाह्य अवकाशातील शोध

ड) आंशिक चाचणी बंदी करार

इ) समुद्र कायद्याचे उद्देश

CLWP013411 152.58.13.146 08/12/2025 09:35:28